

Kijowski, Jerzy

"Ostrów Mazowiecka. Zarys dziejów",
Adam Dobroński, Ostrów Mazowiecka
1988 : [recenzja]

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 2, 108-109

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Poniższy materiał zawiera omówienie publikacji z dziedziny historii ziem obecnego województwa ostrołęckiego wydanych drukiem w latach 1987–1988. Stanowi on niejako kontynuację prezentacji prac historycznych z tego regionu z lat 1984–1986 zamieszczonych w Nr 1 Zeszytów Naukowych Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego.

1. ADAM DOBRŃSKI — *Ostrów Mazowiecka. Zarys dziejów*, Towarzystwo Miłośników Ziemi Ostrowskiej, Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Stacja Naukowa w Ostrołęce, Ostrów Mazowiecka 1988, s. 35.

Książka Adama Dobrońskiego „Ostrów Mazowiecka” nosi podtytuł „Zarys dziejów” i jest to w pełni adekwatne do treści, która zważywszy na niewielkie rozmiary publikacji (35 stron) siłą rzeczy ogranicza się do spraw najważniejszych dla miasta i zawiera liczne uproszczenia i skróty.

Z pracy tej wyraźnie przebija autor w trzech postaciach: jako rzetelny naukowiec (Adam Dobroński jest docentem dr hab. historii, pracownikiem Uniwersytetu Warszawskiego — filia w Białymstoku), jako doskonały popularyzator, posługujący się niezwykle przystępnym i plastycznym językiem i wreszcie jako lokalny patriota, będąc bowiem urodzony i wychowany w Ostrowi Mazowieckiej pisze o swym mieście ciepło i z nutką sentymentalizmu.

Chronologiczna publikacja ujmuje dzieje Ostrowi od czasów najdawniejszych, tj. wczesnośredniowiecznych aż do zakończenia II wojny światowej, a precyzyjnie rzecz biorąc do 28 sierpnia 1944 roku, tj. do wyzwolenia miasta spod okupacji hitlerowskiej (jedynie krótkie posłowie traktuje o latach 1944–1975).

Autor opiera się na solidnych źródłach historycznych, w tym w znacznym stopniu na danych statystycznych, oczywiście bardzo istotnych, lecz przy małej objętości publikacji chyba nieco nadużywanych, np. liczba mieszkańców miasta podawana jest niemal 20-krotnie.

Żadne miasto nie rozwija się w oderwaniu od otaczających go terenów, toteż Adam Dobroński bardzo słusznie odwołuje się raz po raz do dziejów okolic, ukazując historię Ostrowi, bądź to na tle powiatu ostrowskiego, bądź pobliskich miejscowości.

Zestawia też rozwój miasta z innymi np. Ostrołęką, Makowem lub Przasnyszem, a w celu ożywienia i niejako odnaukowienia (w pozytywnym tego słowa znaczeniu) swej publikacji autor cytuje opinie o mieście znanych osób, m.in. Henryka Sienkiewicza i Marii Dąbrowskiej, podaje różne ciekawostki, np. o bezrękim malarzu Ludomirze Benedyktowiczu, o sadzeniu dębów wolności, czy też ostrowskim bohaterze spod Monte Cassino, płk. Karolu Piłacie.

Książka w sumie ciekawa i pożyteczna — znaleźć się więc powinna w bibliotekach, szczególnie szkolnych, jako cenny materiał poszerzający wiedzę o naszej regionalnej historii.

Nakład jest stosunkowo niewielki, bo tylko 1500 egzemplarzy, więc myślę, że za kilka lat konieczne będzie drugie wydanie. Proponowałbym w nim umieszczenie spisu treści, co ułatwi korzystanie z publikacji, przydałby się również skrócony spis podstawowych informacji co przedstawia fotografia na okładce (jest to stylizowany ratusz wzniesiony w 1927 roku stanowiący siedzibę władz miejskich).

2. BENON DYMEK, *Wojciech Bogumił Jastrzębowski i jego zakład Praktyki Leśnej w Feliksowie koło Broku*, Towarzystwo Przyjaciół Broku, Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. Stanisława Herbsta, Stacja Naukowa w Ostrołęce, Ostrołęka 1988.

Publikacja doc. dr. hab. Benona Dymka przypomina i ukazuje postać prof. Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiego, jednego z wielkich a zapomnianych ludzi naszego regionu. Jego związek z ziemiami obecnego województwa ostrołęckiego jest zresztą niejako podwójny bowiem i tu się urodził we wsi Gerwaty koło Przasnysza i tu też w Puszczy Białej spędził niezmiernie owocne 14 lat swego życia.

Właśnie te lata kiedy to prof. Jastrzębowski kierował Zakładami Praktyki Leśnej w Feliksowie k. Broku są głównym tematem pracy. Benon Dymek ukazuje postać swego bohatera wielopłaszczyznowo jako naukowca, pedagoga, praktyka, a przy tym patriotę, żołnierza powstania listopadowego.

Bardzo ciekawe były też poglądy Jastrzębowskiego na problemy współpracy i przymierza państw europejskich, zawarte w traktacie „Wolne chwile żołnierza polskiego czyli myśli o wiecznym przymierzu między narodami cywilizacyjnymi” pomysłem swym, jak to podkreśla B. Dymek, „... przypominające ideę utworzenia Ligi Narodów czy nawet dzisiejszej Organizacji Narodów Zjednoczonych”.

Jastrzębowski był osobą o niezmiernie szerokich zainteresowaniach i głębokiej wiedzy w różnych dziedzinach. Podczas 22-letniej pracy w Instytucie Agromicznym w Marymoncie wykładał botanikę, zoologię, mineralogię, fizykę oraz ogrodnictwo, posiadał zdolności muzyczne i rysunkowe, zajmował się zbieractwem oraz urządził często wycieczki o charakterze badawczym i krajoznawczym.

Od 1860 r. rozpoczął się kolejny, ważny okres w jego życiu. Powołany na stanowisko komisarza leśnego w Łomżyńskim z zadaniem zalesiania pustek i dokształcania kadry utworzył od podstaw opodal Broku Zakład Praktyki Leśnej, nazwany przez niego Feliksowem (od łacińskiego „felix” — szczęście).

W zakładzie tym prowadził niezwykle wszechstronną działalność. Zakładał szkółki, hodował drzewka, zalesiał pustki, tworzył bibliotekę i muzeum a także pisał broszury popularyzujące praktykę rolniczo-leśniczą.

B. Dymek w sposób wyczerpujący, w oparciu o różnorodne źródła naukowe, głównie Rocznik Leśniczy, „Wszechświat”, „Gazetę Rolniczą”, ale także Archiwum Państwowe miasta stołecznego Warszawy przedstawia nie tylko dokonania Jastrzębowskiego, lecz jego poglądy i koncepcje na przyrodę i na pracę.

Cytowane są opinie o jego osiągnięciach ze strony fachowców i uczonych,